

UCHWAŁA nr 16 / 2026

Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych

z dnia 24.09.2026 r.

w sprawie przyjęcia stanowiska dotyczącego konieczności zapewnienia odpowiedniego finansowania systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w 2027 r.

Na podstawie art. 42 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz § 7 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 października 2016 r. w sprawie Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych uchwala się, co następuje:

§ 1.

Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych przyjmuje „Stanowisko Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie konieczności zapewnienia odpowiedniego finansowania systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w 2027 r.”, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Stanowisko, o którym mowa w § 1, przekazuje się Ministrowi Finansów oraz Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Data i podpis Przewodniczącego
Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych*

**Stanowisko Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych
w sprawie konieczności zapewnienia odpowiedniego finansowania systemu wsparcia osób
z niepełnosprawnościami w 2027 r.**

Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych, mając na uwadze trwające prace nad projektem ustawy budżetowej na rok 2027, zwraca się do Ministra Finansów oraz Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o uwzględnienie dodatkowych potrzeb finansowych związanych z realizacją zadań, usług i programów skierowanych do osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

Rada zwraca uwagę, że zapewnienie stabilności systemu wsparcia wymaga spojrzenia zarówno na sytuację Funduszu Solidarnościowego i finansowanych z niego programów resortowych, jak również na sytuację Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz możliwość pełnej i stabilnej realizacji jego ustawowych zadań.

Fundusz Solidarnościowy i programy resortowe

Rada dostrzega rosnące obciążenia Funduszu Solidarnościowego związane z finansowaniem świadczeń o charakterze obligatoryjnym, w szczególności renty socjalnej, zasiłku pogrzebowego oraz dodatku dopełniającego. Wzrost liczby osób uprawnionych do świadczeń, jak również ustawowe mechanizmy wpływające na ich wysokość, powodują zwiększenie wydatków, które Fundusz jest zobowiązany ponosić.

Jednocześnie, zgodnie z założeniami projektu ustawy budżetowej na 2027 r., limit wydatków Funduszu Solidarnościowego ma pozostać na poziomie nie wyższym niż w 2026 r., tj. 17 344 106 tys. zł. W ocenie Krajowej Rady Konsultacyjnej sytuacja, w której rosnącym wydatkom obligatoryjnym nie towarzyszy odpowiednie zwiększenie limitu wydatków Funduszu, prowadzi do istotnego ograniczenia środków możliwych do przeznaczenia na programy wspierające niezależne życie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Szczególne znaczenie ma w tym kontekście finansowanie programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. Kwota 880 000 tys. zł przewidziana na edycję programu w 2027 r. jest, w ocenie Rady, niewystarczająca w stosunku do skali potrzeb oraz roli jednostek samorządu terytorialnego w organizowaniu i zapewnianiu usług asystencji osobistej. Asystencja osobista jest usługą, w której szczególne znaczenie mają lokalność, dostępność oraz możliwość koordynowania jej z innymi usługami społecznymi. Jednostki samorządu terytorialnego dysponują wiedzą o potrzebach mieszkańców, lokalnych zasobach oraz funkcjonujących na danym obszarze formach wsparcia. Z tego względu zapewnienie JST stabilnych i adekwatnych środków na realizację programu ma zasadnicze znaczenie dla dostępności usług dla osób z niepełnosprawnościami. Szacujemy, że przy obecnie zaplanowanym budżecie

wsparcie asystentów osobistych straci co najmniej 8000 osób z niepełnosprawnościami (najpewniej nawet 10-14 tys.).

Rada wskazuje również na konieczność zapewnienia odpowiedniego finansowania programu „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. Przy obecnym poziomie środków, po uwzględnieniu finansowania programów asystencji osobistej oraz programu „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, środki pozostające do dyspozycji nie pozwalają na uruchomienie programu „Opieka wytchnieniowa” dla JST w skali odpowiadającej istniejącym potrzebom. Szacujemy, że planowane obecnie drastyczne zmniejszenie budżetu spowoduje brak realizacji opieki wytchnieniowej dla ok. 18 000-20 000 jej dotychczasowych użytkowników.

Potrzeba utrzymania i rozwijania tych form wsparcia znajduje odzwierciedlenie również w rosnącej liczbie osób korzystających z programów resortowych. W 2025 r. ze wsparcia w ramach pięciu programów: „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla JST i NGO, „Opieka wytchnieniowa” dla JST i NGO oraz „Centra opiekuńczo-mieszkalne” skorzystało łącznie około 114 tys. osób, natomiast według przedstawionych szacunków w 2026 r. liczba ta ma wzrosnąć do około 135 tys. osób.

JST i organizacje pozarządowe – konieczność zachowania ciągłości usług

Krajowa Rada Konsultacyjna podkreśla, że zapewnienie odpowiedniego finansowania programów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego nie powinno następować kosztem ograniczenia finansowania analogicznych usług realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Oba modele realizacji programów pełnią istotną rolę w systemie wsparcia. Organizacje pozarządowe przez kolejne edycje programów tworzyły zespoły asystenckie i koordynacyjne, prowadziły rekrutację i przygotowanie kadry, organizowały zastępstwa oraz budowały relacje z osobami korzystającymi z usług. Stabilność ich funkcjonowania jest szczególnie istotna z perspektywy ciągłości wsparcia oraz zachowania wypracowanych zasobów i kompetencji.

Przerwy lub istotne ograniczenia finansowania mogą prowadzić do odpływu doświadczonej kadry do innych form zatrudnienia oraz utraty potencjału organizacyjnego, którego późniejsze odtworzenie będzie wymagało czasu i dodatkowych środków. Ma to szczególne znaczenie również w perspektywie dalszego rozwoju systemowych rozwiązań dotyczących asystencji osobistej.

Rada zwraca uwagę, że wysokość finansowania programów należy rozpatrywać nie tylko poprzez pryzmat wartości budżetowych, lecz przede wszystkim poprzez ich bezpośrednie przełożenie na zakres usług dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami.

Dla zobrazowania możliwej skali konsekwencji ograniczenia finansowania, przy modelowym ubytku środków na asystencję osobistą w wysokości 213,9 mln zł oraz maksymalnym koszcie jednej godziny wynagrodzenia asystenta w wysokości 55 zł brutto wraz z kosztami pracy zatrudniającego, kwota ta odpowiada około 3,89 mln godzin usług asystencji osobistej.

Wyliczenie to ma charakter modelowy i służy zobrazowaniu skali problemu. Pokazuje jednak, że decyzje dotyczące poziomu finansowania przekładają się bezpośrednio na liczbę godzin usług, możliwość zachowania kadry asystenckiej oraz liczbę osób z niepełnosprawnościami, które mogą uzyskać potrzebne wsparcie.

Analogiczne znaczenie ma zapewnienie ciągłości programu „Opieka wytchnieniowa”. Ograniczenie dostępności tej formy wsparcia dotyczy nie tylko osób z niepełnosprawnościami, lecz również członków ich rodzin i opiekunów sprawujących na co dzień bezpośrednią opiekę.

Dodatkowe potrzeby Funduszu Solidarnościowego

W związku z powyższym Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych zwraca się o zwiększenie limitu wydatków Funduszu Solidarnościowego na 2027 r. o:

- 328 000 tys. zł – z przeznaczeniem na program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego, w tym 320 000 tys. zł na realizację programu oraz 8 000 tys. zł na koszty obsługi zadań;
- 210 125 tys. zł – z przeznaczeniem na program „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego, w tym 205 000 tys. zł na realizację programu oraz 5 125 tys. zł na koszty obsługi zadań.

Łącznie oznacza to potrzebę zwiększenia limitu wydatków Funduszu Solidarnościowego o 538 125 tys. zł.

Rada podkreśla jednocześnie, że zwiększenie finansowania powyższych programów dla jednostek samorządu terytorialnego powinno następować poprzez zapewnienie dodatkowych środków, a nie poprzez ograniczenie środków przeznaczonych na realizację programów przez organizacje pozarządowe.

Sytuacja finansowa PFRON

Krajowa Rada Konsultacyjna zwraca również uwagę na sytuację finansową Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2027 r.

Z projektu planu finansowego PFRON wynika, że łączne przychody Funduszu w 2027 r. zaplanowano na poziomie około 9,135 mld zł, co stanowi 97,01% przychodów zaplanowanych w ustawie budżetowej na 2026 r. Jednocześnie łączne koszty Funduszu w 2027 r. mają wynieść około 10,287 mld zł.

Szczególnego podkreślenia wymaga wysokość dotacji celowej z budżetu państwa przeznaczonej na realizację ustawowych zadań PFRON. Na 2027 r. zaplanowano na ten cel 128 mln zł, podczas gdy w materiale dotyczącym projektu planu finansowego PFRON wskazano potrzeby

w wysokości około 1,124 mld zł. Oznacza to zabezpieczenie środków odpowiadających jedynie około 10,2% wskazanych potrzeb.

W materiale dotyczącym projektu planu finansowego PFRON wskazano, że tak znaczące ograniczenie udziału środków budżetu państwa może negatywnie wpłynąć na stabilność finansową Funduszu, ograniczyć możliwość pełnej realizacji jego zadań oraz zwiększyć presję na finansowanie zadań obligatoryjnych ze środków własnych PFRON.

Krajowa Rada Konsultacyjna zwraca uwagę, że konsekwencje sytuacji finansowej PFRON mogą dotyczyć wielu elementów systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w tym zadań realizowanych przez samorządy ze środków przekazywanych według algorytmu oraz stabilności finansowania instrumentów rehabilitacji społecznej i zawodowej, w tym warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej oraz zadań zleczanych organizacjom pozarządowym.

Rada zwraca się zatem o ponowną analizę wysokości dotacji celowej z budżetu państwa dla PFRON na 2027 r. i jej zwiększenie do poziomu umożliwiającego Funduszowi stabilną realizację ustawowych zadań.

Perspektywa osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin

Krajowa Rada Konsultacyjna podkreśla, że ostatecznymi beneficjentami wskazanych środków, programów i instrumentów są osoby z niepełnosprawnościami oraz członkowie ich rodzin.

Zapewnienie ciągłości i odpowiedniej skali finansowania asystencji osobistej, opieki wytchnieniowej, rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz pozostałych instrumentów wsparcia ma bezpośrednie znaczenie dla możliwości prowadzenia niezależnego życia, udziału w życiu społecznym i zawodowym oraz uzyskania niezbędnego wsparcia przez osoby z niepełnosprawnościami, a także dla sytuacji członków ich rodzin i opiekunów.

Podczas posiedzenia Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w dniu 21 września 2026 r. kwestie przyszłości asystencji osobistej, opieki wytchnieniowej oraz zapewnienia ciągłości finansowania systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami w 2027 r. stanowiły jeden z istotnych przedmiotów dyskusji.

Krajowa Rada Konsultacyjna dostrzega uwarunkowania finansowe związane z rosnącymi wydatkami obligatoryjnymi Funduszu Solidarnościowego i PFRON, jednocześnie wskazując, że nie powinny one prowadzić do ograniczania dostępności podstawowych usług i instrumentów wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami.

Apel Krajowej Rady Konsultacyjnej

Krajowa Rada Konsultacyjna do Spraw Osób Niepełnosprawnych zwraca się o uwzględnienie przedstawionych potrzeb w toku dalszych prac nad projektem ustawy budżetowej na 2027 r., w szczególności poprzez:

1. Zwiększenie limitu wydatków Funduszu Solidarnościowego o 538 125 tys. zł w celu zabezpieczenia wskazanych potrzeb programów „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” (zagrożenie utraty asystencji nawet dla 14 000 osób z niepełnosprawnościami!) oraz „Opieka wytchnieniowa” dla JST (zagrożenie utraty usługi nawet dla 20 000 jej dotychczasowych użytkowników);
2. Zapewnienie, aby zwiększenie finansowania programów realizowanych przez JST nie odbywało się kosztem programów realizowanych przez organizacje pozarządowe;
3. Zapewnienie stabilności i ciągłości finansowania usług asystencji osobistej i opieki wytchnieniowej, z uwzględnieniem rzeczywistej skali potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;
4. Ponowną analizę i odpowiednie zwiększenie dotacji celowej z budżetu państwa dla PFRON na 2027 r., tak aby Fundusz mógł stabilnie realizować ustawowe zadania;
5. Uwzględnienie wpływu sytuacji finansowej PFRON na środki przekazywane samorządom według algorytmu oraz na stabilność instrumentów rehabilitacji społecznej i zawodowej, w tym warsztatów terapii zajęciowej, zakładów aktywności zawodowej oraz zadań zleczanych organizacjom pozarządowym.
6. Jednocześnie KRK zwraca uwagę na konieczność poszukiwania nowych rozwiązań zwiększających przychody Funduszu Solidarnościowego. Wśród możliwych rozwiązań KRK wskazuje na działania mające na celu uszczelnienie systemu poboru daniny solidarnościowej oraz ograniczenie możliwości optymalizacji podatkowej, a także na ewentualne zmiany dotyczące progu dochodowego, od którego jest ona pobierana, lub jej wysokości.

Rada podkreśla, że decyzje dotyczące finansowania poszczególnych zadań i programów nie powinny prowadzić do przenoszenia skutków niedoboru środków pomiędzy poszczególnymi elementami systemu ani pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi.

Priorytetem powinno pozostać zapewnienie ciągłości, stabilności i dostępności wsparcia odpowiadającego rzeczywistym potrzebom osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.